

Vén diákok lapja

TARSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI FOLYÓIRAT · MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN

SZERKESZTI: ZÁMBO AURÉL

Ünnepi szám

a pataki református főiskola 400 éves
jubileumára

dr. Thury György

TARTALOM:

A sárospataki ref. főiskola ünnepélyének programja.

Elekes Imre: A 400 éves sárospataki iskola.

Dókus Ernő: A legöregebb pataki diák.

Révész Kálmán: Patak és Pápa.

Gulyás József: Tanítványok ünnepén. (Vers.)

Kazinczy Gábor: A pataki főiskola és a történelmi
nevű magyar református családok.

Németi József dr.: A pataki diákelet nagy ható erői.

Panka Károly: A sárospataki főiskola önkormányzata.

Komáromi János: A 400. éves Patak.

Szigethy Ferenc: Patak vendiák nótája. (Vers.)

Trócsányi József dr.: A diákszövetségek s különösen a
P. D. O. Sz. anyagi hivatásáról.

Zámbó Aurél: Kazinczy Ferenc emlékezete.

Gulyás József: Két szobor. (Vers.)

Sassi Nagy Lajos: Három közérdekű indítvány.

(G. F.): Dalkultusz a pataki iskolában.

(Z. A.): Híres pataki diákok.

Hírek.

Szerkesztői üzenetek stb.

A sárospataki főiskola fejedelmi jövőjének Lőrántffy
Zsuzsannának most felállított szobra a főiskola
kertjében.

Horváth Géza szobrászművész alkotása.

317
II
✓

A tiszáninneni református egyházkerület
felügyelete és kormányzata alatt álló
Sárospataki Református Főiskola négyszáz éves
Jubileumi Ünnepejének Sorrendje:

I. Szeptember hó 30-án:

1. Délután 4 órától a főiskola udvarán: *Zászló avatás.*
2. Délután $\frac{3}{4}$ 5 órától a gimn. szárnyban: *Tanügyi kiállítás* megnyitása.
3. Délután $\frac{1}{2}$ 6 órától az iskolakertben: Lorántfy Zsuzsanna, Kazinczy Ferenc és Kazinczy Lajos szobrának leleplezése.
4. Délután 6 órától az új internátusban: Dr. gróf *Klebelsberg Kunó* v. vallás- és közokt. miniszter arcképének leleplezése.
5. Délután $\frac{1}{2}$ 7 órától az Imateremben: A Pataki Diákok Orsz. Szövetségének diszko-gyűlése és az összes évfolyamok végzett diákjainak nagy találkozója.
6. Délután $\frac{1}{2}$ 9 órától a Mudrany-teremben: *Harsányi Zsolt*: „*Patak lelke*“ c. darabjának előadása.

II. Október hó 1-én:

1. Délelőtt 8 órától: *Egyházkerületi diszko-gyűlés* az imateremben.
2. „ 10 „ *Istentisztelet és főünnepély* a városi templomban, *nagybányai vitéz Horthy Miklós* kormányzó úr őfőméltósága jelenlétében: a) egyházi ének: XC. zsolt. (Tebenned bízunk . . . 1. verse); b) Imádkozik és az Igét hirdeti: *Janka károly* püspökhelyettes; c) a 236. dics. 1. versét (Erős várunk . . .) énekli a gyülekezet; d) Orgonán játszik: *Kovács Dezső* tanítóképző-int. igazgató; e) *Szabados Béla—Szigethy Ferenc* ünneplő dalát előadja a *Főiskolai Kórus*; f) A főméltóságú Kormányzó urat üdvözli: *Dókus Ernő* egyházkerületi és főiskolai főgondnok; g) Ünnepi beszédet mond: *Elekes Imre* főisk. közigazgató; h) *Szabó László* franklini (Amerika) ref. lelkes pályadíjat nyert alkalmi költeményét előadja a szerző; i) *Himnusz*, énekli a közönség.
3. A jubiláris főiskolát üdvözlük: a kormány, v. réf. konvent, a külföldi és hazai hatóságok, intézetek és társaságok hivatalos kiküldöttei. Az üdvözlő beszédek elhangzása után válaszol: *Dókus Ernő* egyh.-ker. és főisk. főgondnok.
4. 12 órakor: *Történelmi felvonulás.*
5. $\frac{1}{2}$ 1 órakor: Az angol-internátus épülete előtt az összes új építkezések *avató-ünnepélye.*
6. $\frac{1}{2}$ 2 órakor: *Ünnepi ebéd.*
7. 4 órakor: A főiskolai kert játszóterén: *Torna-ünnepély.*
8. Esti 9 órától: *Táncmulatság* a tápintézet Mudrany-termében.

Október hó 2-án:

1. Reggel 8 órakor az egész vendégsereg és az egész főiskolai ifjuság különvonaton (Bodrogyközi és Nyiregyházi Kisvasut nagyállomásától) kivonul *Széphalomra*, ahol a *Magyar Tudományos Akadémia* által *Kazinczy Ferenc* halálának 100 éves évfordulóján rendezendő *emlékünnepélyen* vesz részt.

Vén diákok lapja

TARSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI FOLYÓIRAT · MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN

OREGDIÁK SZÖVETSÉGEK ÉS EGYESÜLETEK KOZLONYE

Előfizetési árak egész évre:

Magyarországon egész évre 4 pengő,
fél évre 2 pengő.Ausztriában 5 schilling, Jugoszláviában
40 dinár, Romániában 135 lei

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Z Á M B Ó A U R É L

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

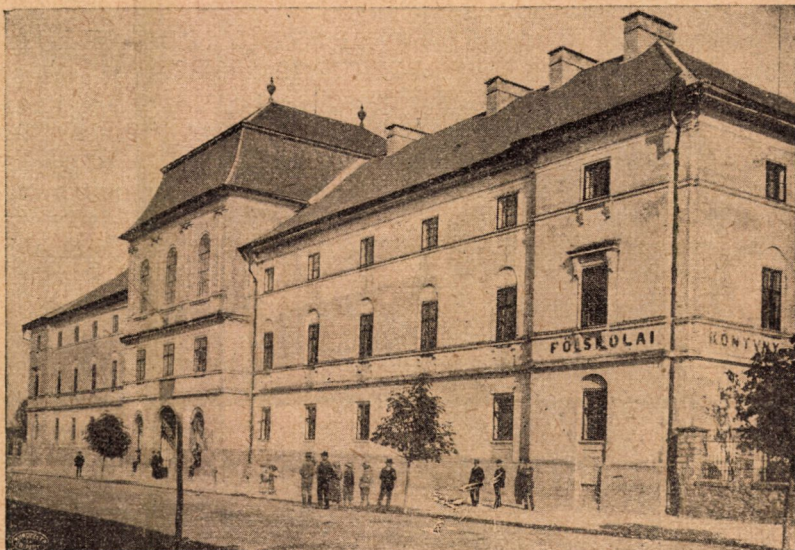
Budapest, V., Vaddsz ucca 6. II.

Telefon: Aut. 227-74.

Folyószám a Nemzeti Hitelintézet
Rt.-nél Budapest.A kollégiumi „főépület”,
épült 1806—25 közt.

A 400 éves pataki iskola

Írta: Elekes Imre gimn. és közigazgató.

Szeptember 30-án és október 1-én üli meg a sárospataki református főiskola fennállásának 400-ik évfordulóját. Nincsen írott okmány arról, hogy pontosan 1531-ben alapította-e a mohácsi csatából élve megmenekült *Perényi Péter*. Csak a hagyományt fogadta el az évet illetőleg a közvélemény. A főiskola életéről megemlékező későbbi följegyzések nagyon eltérnek egymástól; az 1524 és 1550 közötti évek leg többjének van védelmezője. De a többség az 1531-ik év mellett döntött.

Nem is csoda ez a bizonytalanság. Azon a helyen, ahol ma is áll a főiskola, talán már a keresztyénség fölvétele óta iskola állott. Sárospatak kedvelt tartózkodási helye volt árpádházbeli királyainknak. Sokféle szerzetrend telepedett ide. Tudjuk bizonyosan, hogy éppen ezen a helyen ferencrendi szerzet állott. Ennek volt a mohácsi vész idejében főnöke: *Kopácsy István*, egyik kiemelkedő tagja *Sztáray Mihály*. Hogy a földesúr kezdette-e követni az új hitet s ebben a hatalmas várispánt, vajdát és országos főkapitányt követték a felsőbb nyomás alól föl szabadult szerzetesek; vagy a kor szellemétől érintett tudós szerzetesek voltak döntő befolyással új földesurukra? Ki tudná ezt ma már megállapítani?!

Tény az, hogy e helyen fokozatosan, lassanként az új hit igéit fogadták el s a szerzetesek maguk jártak

elől abban. Ha ilyen evolúciós folyamatoknak nincsen ugrása, ha semmi forradalmi nem robban ki, akkor még a korszak átélői sem tudnának bizonyos határvonalat húzni az idők és események folyamatában. Az idő pedig még több avart hintett rája s tünődő találgatások viaskodnak egymással.

Bizonyos, hogy 1549-ben már főiskolai rangra emelkedett, tanítókat és papokat adott a messzi vidékeknek. Országos hire volt; messzi vidékekről sereglett ide a tanuló ifjúság. Fennállását és fejlődését még királyi megerősítő adománylevél is biztosította. Így tudott eleget tenni annak a nagyszerű feladatnak, melyre a nagy alapítók életrehívták: őrbástyája legyen az ország északkeleti sarkának, terjesztője a „magyar hitnek”, oltalma és hirdetője a magyar kultúrának.

Alapítói és fenntartói között országunk legkiválóbb protestáns családjait találjuk: *Perényiek* mellett ruszakai *Dobó*, *Lórántfy*, *Bethlen*, *Rákóczi*, *Teleki*, *Vay* stb. A középnemesség családjainak többféle alapítánya volt, melyeket a háború utáni pénzügyi összeomlás megsemmisített, de visszaállításuk folyamatban van s olyan régi magyar nemesi családok nevét is örökre fogják őrizni, amelyek teljesen kihaltak, vagy leszorultak a történelmi szereplés magaslatairól.

Sok-sok szenvedés és megpróbáltatás is volt osztályrésze. Egészen Erdélyig kénytelen volt menekülni

az ellenreformáció és Bécs üldözése elől. Közel fél-századig Gyulafehérvár és Marosvásárhely adtak menedéket a száműzetésben. Majd Kassára volt kénytelen menekülni, de soha sehol fel nem adta: sem hitet, sem jogát, sem szellemét. Mindenütt megmaradt „sárospatakinak”; mindenütt keményen vitatta jogi helyzetének törvényen alapulását; soha nem lett hűtlen azokhoz a vallási eseményeihez, melyek előbb Luther, később Calvin reformációjában nyertek életet.

Ha *Lóránffy Zsuzsánna* idejében, Comenius tanügyi reformja alapján, nemcsak hazánkban volt legelső protestáns iskolája, hanem messzi országok figyelmét is magára vonta, az innen kiinduló új pedagógia révén, soha, még levertébb állapotában sem mondott le arról, hogy a hit tisztaságában, a tanítás anyagának közlésében, mesterek és papok nevelésében *anyaiskola* maradjon.

Mint ahogy nem volt hűtlen soha egyházi és vallási eseményekhez, nem tanügyi szerepének nagyra-hivatottságához, — úgy nem tért el hajszálnyit sem magyar nemzeti érzésének megalkuvást nem ismerő képviselőtől. Ha a gályák mártyrjai közül a többség a pataki iskolából került ki, a XVII-ik század nagy szabadságharcaiban, a 48-iki függelenségi harcokban s a világháború élet-halál küzdelmeiben mindig és mindenütt ott volt az első vonalban, emberül kivette részét és bizonyosságot tett magyarságának és szabadságszeretetének teljességéről.

400 éves élete alatt soha sem ismerte a magyar állam mosolyát. A Rákócziakat és Kossuthokat nevelő főiskola gyilkos szálka volt Bécs szemében. Ha ezt a békithetetlen ellentétet alkalmas időkben életveszélyesen kihasználták is hitbéli ellenfelei, akik Sárospatak-

ban az „ördög várát” látták, az igazságához és létjogosultságához gyilkos viszonyok közt is rendületlenül ragaszkodó főiskola olykor egész országunk ősi alkotmányának szimbolikus bástyája volt, mely körül hitbéli eltérések ellenére csoportosulni tudtak az igaz, *vérbeli magyarság* képviselői. És ezzel nemcsak a maga időszerű korának tett meg nem hálálható szolgálatot, hanem egyúttal örök példát adott arra, hogy a megpróbáltatások tüzes kemencéjében is csak a salak válik ki, az igazság aránya még tündöklőbb fényben ragyog és csak kitartás, meg nem alkuvás, élő hit és bizó bizalom legyen a lelkekben: *helyzetek és viszonyok változnak és összeomlanak, bajok és nyomorúságok a feledések kincstárába kerülnek, vágyak és reménysek az élet színébe öllöznek.*

Igy jutott főiskolánk is most, jubileuma küszöbén, az állam magylelkűségének több bizonyosságához. Régi, nagy tartozások nem kért kamata, nemzeti szolgálatoknak nem várt elismerése. De hálás szívvel fogadtuk és a nagyszerű hagyományok szellemében újabb nemzeti munkára szentelt odaigéréssel építettük meg a lélek keretét.

A külső megújulás azonban mindig csak akkor igazi nemzeti érték, ha ez áldozattal tett építő munka biztosítást nyer. Abban a meggyőződésben élünk, hogy az a sok ujítás, amely az utóbbi években a lelkek megújítására történt, főiskolánk igazi reneissancának kezdete. Csodálatos hatást váltott ki a versenyző munkára minden oldalon és pompás lendülettel felemelő jelenségeiről számolnak be ellenőrzést végző hivatalos jelentések.

Azok a belső szervezeti változások pedig, amelyek magas elgondolások megvalósulása és évszázados vá-

Tanítványok ünnepén

Irla: GÜLYÁS JÓZSEF.

Adjátok nekünk minden sugarát
A napnak s csillagoknak!
Minden verőfényt, mit csak visszadobnak
Pazar színekben égő bűrkai
A csillanó haboknak!
Hadd szőjjünk abból fényes glóriát
Anyánknak homlokára,
Négyszáz esztendős mártír életének
Istentől áldott, boldog ünnepén
Hadd legyen koronája!

Mert nekünk áldott oktató anyánk
Ez ősi alma máter.
Annál ki testtel áld csupán ezerszer
Drágább, mert ő a lelket formáló
Varázsos újju mester.
Négyszáz esztendős hosszú élete
Bűbajos költeményét
Többféle műfaj jellemző vonása
Tesszi koronaként mássá s színezi
A kisérő zenéjét.

Athangzik távol századok kódén
Egy lanton zengő dallam;

S anyánk szavára a kis triviumban
Négyszáz esztendő távolában is
Ráismerünk a dalban,
Majd női kéz és férfi karja csál
Erősebb hangot róla...
És cseng mint messzehangzó éol-hárfa
Húrjáról kék mennyboltig szárnyaló,
Csodásan, zengő óda.

De ezt a sorsnak próbáló keze
Félbenszakítja húrján,
És hogy derűt ne váltson tenger búján,
Az almamátért le- s fel kergeti
A szenvedések útján.
Jó istenében bizó nagy hitét
Megtörni volt a vágya,
Hiú törekvés, hitt az alma máter
S bár rá a kínok tengerárja csap,
Nem lett a sorsa dráma

Sőt szent erőjét szenvedés teszi
Acélozott eréllyé.
A gyötrő sorssal bátran szembenéz és
Tragédiája gyászos műfaja
Lesz hősi költeménnyé.
S ha szenvedés sújtotta hű szívét,
Az sem mult el hiában:
Emléke felsír gyászos éjjelenként
Panasszal kelt, de fojtott hangokon
Egy bús elégiában.

gyak életre kelése gyanánt, a hagyományos klasszikus gimnáziumi ágazat érintetlenül hagyása mellett, azzal egyidejűleg és párhuzamosan *angol-ágazatot* is felállítottak, ma talán még sok kritikába bolyolnak, sok előítéletben és félreértésben küzdek, de bizonyára a jövő középiskolájának képét vetik elének. Hogy gyermekeink alapvető iskoláztatásában a nagy klasszikus népek élete és története nagyobb tért adjon az újabb idők nagy népei történetének, nyelvének, eseményeinek, ez társadalmunknak a mai élethez való közelebbhozatalát és annyiban az utilitarisztikus világnézethez való közeledést jelenti. Amikor az egész világ olyan eszméramlat hatása alatt alakítja át iskolatypusait, amely a ma népei között levő nyelvi különbségek nehézségeit akarja enyhíteni, egy kis nép fiai nevelésénél a nemzet és egyén ellen való bűn volna örökre megállni egy olyan, bár nagyérdemű, kultúra kizárólagossága mellett, melytől évezredek választanak el.

Ez az új típusú gimnázium még egy másik lényeges újítást is célul tűzött: *a sportoknak olyan mérvű gyakorlását, hogy ifjaink a maguk egyetemességükben megállják helyüket az angol iskolák növendékei mellett.* Ha nyelvi tekintetben megszűnt a nehézség, sport szempontból se legyenek fiaink alsóbbrendű helyzetben, hanem, mint azokkal e tekintetben is egyenlőrangú diáktársak, becsületet szerezzenek nemzetüknek.

Itt e ponton válik azután minden újításunk országos jelentőségűvé. Az eképen nyelvi és sport tekintetben egyenlőrangú ifjaink együtt tanulva az angol egyetemeken az angol nemzet leendő vezetőivel, egész lényükkel, felkészültségükkel, szószólói lesznek a mi nemzeti kérdéseinknek. Informálják, tájékoztatják,

meggyőzik azokat, személyes példájukkal becsülést és rokonszenvet szereznek és így védve leszünk olyan el-lenséges népek fiainak rágalmai ellen, akiknek munkája eredménye Triánon és minden átka.

Igy kapcsolódik bele iskolánk intenzív módon a nemzeti ügy korszerű szolgálatába. Az angol nemzetnek imponál a 400 éves múlt, a hagyomány, nyelvüknek tudása és a sport. Alig nyílt meg iskolánk, az amerikai követség egyik attaséja feleségével együtt eljött kizárólag az angol internátus megtekintésére. Egy olyan egyesület vezértitkára, amelynek 50 millió lélek a tagja, szintén személyesen érdeklődött az új célkitűzés iránt; megtekintette az internátust és annak luxusmentessége és gyakorlati meg egészségügyi berendezése felett legteljesebb elismerést fejezte ki.

Ime, a 400 éves főiskola új célkitűzések küszöbén, megújulva, megrisszülve, egész valóságát örök eseményei szolgálatába áll, a mai élett eszközeivel és nemes fegyverével: szolgálni Istennek és szolgálni nemzetének erősíteni fáját és így biztosítani fennmaradását.

Az újabb század küszöbén olyan felséges programmal kezdi munkálkodását. Istennek áldása legyen rajta és magasztos céljain.

Küldje be előfizetési díjhátralékát
a Vén Diákok Lapjára!

Évi 4 (négy) pengő

előfizetési díjért **havonta** pontosan tájékoztatjuk önt volt iskolatársainak minden megmozdulásáról.

Négy száz esztendő's élte ünnepén
Zendül ma büszke himnusz,
Anyánk fején tündöklő égi nimbusz,
Derűs szívében harsonáz
Ujjongó dithirambusz.
Felejtett most s a múlt kódébe hullt
Ezernyi szenvedése,
Mert sorsa fellegéből napja fénye
Oly villanó sugárral tört elő,
Mint epigrammból éle.

E nagy napon anyáknak élete
Tanító költemény lesz,
A szent öröm, mit csordult szíve érez,
A hálászó, mely Istenéhez száll,
Szól minden gyermekéhez:
„Ne féljete, ha szép idő után
Viharfelhőket láttok!
Sion-hegyként, ha hűséggel megálltok,
A vész után szívárványt küld az Ur
S szelíden néz le rátok!”

De legkékebb egünkre is borúl
Felhője félelemnek.
A perc suhan s már múlttá lett jelennek
Nyomában a jövőnek árnyai
Sietve megjelennek.
Ma még lepel takarja titkosan
A rejtve lévő képet
S anyáknak lelke még a múltba réved,
De már előrenéz két szeme
Távol jövőbe mélyed.

Ha félre vonná sorsa fátyolát
Csodás jövőbe lásson!
Előtte fényes fejlődésnek bársony
Drapériával úgy szegélyezett
Tündéri képe álljon,
Hogy eddig is költészet élete
Akkor se légyen próza,
Ha ünneplése színes rímeit
A szorgos munka hétköznapi
Le is tördelték róla!

Bizonnyal így lesz. Váteszek vagyunk!
Lelkünknek víziója
Fényes jövőjét Isisfátyol-módra
Előlünk rejtő sűrű lepleit
Már bontogatja róla,
Az istenség, mely gyámolítja őt
A nirvanáknak útján,
Nem hagyja el jövőben sem, jeléje,
Ha ingadoznak itt-ott lábai,
Segítő jobbot nyújtván.

Adjátok hát most minden sugarát
A napnak s csillagoknak!
Minden verőfényt, mit csak visszadobnak
Pazar színekben égő bűrkai
A csillogó haboknak!
Hadd szőjjünk abból fényes glóriát
Anyáknak homlokára!
Hadd hintse fénnel boldog ünnepének
Rapszódiasan ujjongó dalát
A tanítványi hála!

A pataki diákélet nagy ható erői

Irta: NEMETH JÓZSEF

a közgazdasági tudományok doctora, ny. földm. min. tanácsos

A pataki főiskolát évszázadokon át nagyrészt tanítványai tartották fenn és egészben tanítványai kormányozták és igazgatták. Csak a legutolsó század folyamán kialakult egyházi és állami szervezkedés során került állandó és rendszeres egyházkerületi és államkormányzati függőségi viszonyba s az ezzel kapcsolatos felsőbb hatósági gondozás alá. A múltban nagyerejűvé lett önkormányzati szellem azonban az újabb időkbe is átjött. E szellemnek, szinte tudatalatti alkotása, a pataki diákokat jellemző önállóság, a saját lábbon megállásra való igyekezet. Ennek első közvetlen produktum az erős kötelességérzet, mint gyakorlati életfölgóása azoknak, akik úgy tudják, hogy helyettük senki sem végez el semmit s a kiknek saját erejükből kell kimunkálni boldogulásukat és csak az Ur-istenben bízva, tőle várni segítséget. A második produktuma a férfias kitartás az élet küzdelmeiben, mint a vallásos alapú kötelességérzet érvényesülésének segítője. Mindezt mintegy álszövik, áthálózák az igénytelenségből, a nehézségekkel és nélkülözésekkel szemben való keménységből folyó tulajdonságok. Olyanok, amelyeket csak a gyermek- és serdülőkor egyszerű, edző életviszonyai teremthetnek meg s melyek nagyon ritka virágai a fényűző nevelés pompás kertjeinek. És olyanok, amelyek ösztönző rugói az iskolai tanulást követő tudományos és gyakorlati önképzésnek.

Ha végig tekintünk a pataki iskolának a fentiekben tulajdonított hatásain, megállapíthatjuk, hogy ezek azok a tulajdonságok, amelyek segítségével válságos időszakokban, a nemzet legjobbjai, mint vezérek köré gyűlt táborok, a nemzetet kimentették a sors fojtogató fordulataiból. Örök dicsősége és érdeme lesz a főiskolának, hogy tanítványai sorából mindig számos tagja támadt az ilyen küzdelmekben a vezérkarnak és sok önfeláldozóan küzdő katonája a táboroknak.

A 400 éves Patak

Irta: Komáromi János.

Igazság szerint nem Patak, hanem csupán kollégiuma üli meg az idén ősszel születése négyszázados fordulóját, de hiszen a kollégium — maga a város. Tizenkétezer lakosa van a városkának, nyolcszáz diákokat nevel a kollégium s e diákok világa ma is külön világ a város falain belül.

Ott áll a kollégium, homlokzatával a főutcára, (mely a pest-leMBERGI nagy országút is egyben), de nem eredeti alakjában, miután azok az iskolai épületek, melyek közt maga az intézet született meg, hat esztendővel a mohácsi szerencsétlenségre, rég elpusztultak.

A mostani főépületet jó száz esztendővel ezelőtt emelték, falai másfélölesek s folyosókövei bizony megkaptak már itt-ott. Ezeken a köveken járt valamikor egy Kossuth Lajos nevű jurátus is, aki — bizonyos sértődések miatta — kétnapos zendülést támasztott ama híres Kövy professzor ellen. A professzor úr, szelíd fejcsóválással, megjósolta akkor a fiatal jurátusnak, hogy egyszer még nagy zenekonát fog támasztani az országban. S a jóslat bekövetkezett!... Mert az egykori pataki jurátus, noha egyszerű fiskális volt

A pataki főiskola és történelmi nevü magyar református családok

Irta: KAZINCZY GÁBOR

ny. curiai bíró, A Pataki Diákok Orsz. Szövetségének elnöke.

Azonkívül, hogy a pataki főiskola fennállásának négyszázados évfordulóját, nemcsak a magyar protestantizmus, de az egész magyar kulturális élet nagy jelentőségű ünnepének kell tekintenünk, még két különös okom van arra, hogy ez ünnepségben teljes szívvel és lélekkel, forró szeretettel és hálaérzettel vegyek részt. Az egyik okom — persze közösségben sok ezer pataki diákkal — az, hogy hosszú éveim át az iskolai tanulásnak, éreztem az Alma Mater szerető gondozását, minden szépre, jóra, nemesre ösztönző nevelő szellemét. A másik az, hogy a Kazinczy-család, amelynek egyik igénytelen tagja vagyok, három évszázadon át a legszorosabb kapcsolatban volt a főiskolával. Persze e téren is csak egyik osztályosa a családom sok magyar család dolganak. Nagyon sok régibb magyar családnak a közélet, az országos és helyi közszolgálat, az irodalom és művelődés terén kivált számos sarja köszönheti testi és lelki kiválóságát a pataki főiskolának. Ilyen módon különös nagy jelentőségre emelkedett az elmúlt századok folyamán ez a főiskola a magyar családok történetében. Fölhasználok a mostani ünnepélyes alkalmat, hogy erre a körülményre a magyar nyilvánosság figyelmét föl hívjam. A főiskolának a mostani körülmények között nagy szüksége van a magyar családok szeretetének és hálaérzetének megnyilvánulására. Hiszek és bízom abban, hogy ez a kellő módon s egyelőre legalább úgy fog érvényesülni, hogy a főiskola győzelmesen kerül ki a magyar nemzet mostani nagy válságából. A pataki Alma Mater jogot és érdemeit szerzett az örök életre és a fejlődő, haladó virágzásra.

csak, harminc esztendővel reá magát a királyt verte ki az országból, katonáival együtt.

A kollégium születése súlyos századok viharai között hanyatlik el. A mohácsi mezőről hazáig vergődött Perényi Péter alapította 1531-ben, az új hit megindulásának nehéz napjaiban. Az intézet nagy fénykora I. Rákóczi György idejére esik, aki feleségével, Lorántffy Zsuzsánnával fejedelmi arányok közt gondoskodott a kollégium jövőjéről. Fiuk, II. Rákóczi György is diák volt a kollégiumban.

Ám kevéssel ezután keserű idők következtek el a főiskolára.

A Wesselényiek összeesküvésére elkövetkezett riasztó esztendőkből, — némi megszakítással, — fél-századik volt kénytelen bujdosni a kollégium. Bujdosott pedig tanáraival, deákjaival, bibliotékájával és könyvnyomtató műhelyével egyetemben.

Olyan hősi kora ez a pataki Alma Mater történetének, amelyhez hasonlót Magyarország egyetlen más intézete nem tud felmutatni.

Bujdostak a Bodroghözön és Debrecenben, később — Pósházy János és Buzinkay Mihály tanáraikkal — Erdélybe mentek alá, ahol először Gyulafehérvárra, majd Marosvásárhelyen kaptak atyafiságos szállást... Meg van írva, hogy e mérhetetlen messzeségből is a nagyobb diákok híres szenioroknak, Sallay

A legöregebb pataki diák.

Helven éve mult, amikor szeretett Alma Materünk, a sárospataki Főiskola növendékei, közé beiralkoztam s így aligha tévedek, amikor magamat tartom a legvénebb pataki diáknak s talán az egyetlen élő tanúnak, aki még láttam ezen Főiskola fennállásának 300-ik évfordulója alkalmával megtartott ünnepélyt, 1860. július 8-ikát, személyesen ismertem annak főszereplőit, összes tanárait. — Dacára ennek a hosszú időnek, a Főiskola iránt érzett szeretetem egy pillanatra se vesztett melegségéből, sőt az évekkel fokozódott és alig volt olyan nap, amikor ne gondoltam volna reá hálás szívvel, mert ennek a gondos édes anyának köszönhetem, ha képes voltam helyemet az életben megállani, azt hűséggel, tisztességgel betölteni, magyar hazámat, református egyházamat, embertársaimat, szolgálni, azoknak hasznára lenni.

Szolgáljon az én példám buzdításul a fiatal pataki diákoknak. Szeressék ezt a Főiskolát, szívők minden érzésével, mert az sokszorosan fogja viszoználni ezt a szeretetet, az élet pedig fejedelmileg fogja jutalmazni járadózásukat. A sárospataki Főiskolának pedig fennállása 400-ik évfordulóján azt kívánja a legvénebb pataki diák, hogy viragozzék, fejlődjék, éljen mind az időknek végéig, hogy legyen továbbra is művelője, ápolója, terjesztője, hazaszeretetének, tudománynak, művelődésnek, hitnek, vallásnak, erkölcsnek.

Sátoraljaujhely, 1931. október 1.

csabacsüdi DÓKUS ERNŐ

a tiszáninneni ref. egyházkerület főgondnoka.

Pálnak vezetésével, több esztendőn át minden tavaszon útnak kerekedtek, hogy megkapálják az iskola hegyaljai szőleit. Csak Thököly helyezte őket ismét vissza, amikor Erdélytől a morva szélekig felcsattogtak a szabadság zászlai. A tanítás úgy folyt ekkor, hogy a nagyobb diákok oktatták a kisebbeket.

De nem sokáig maradt nyugovásuk.

Mert aláesvén a kuruckirály csillaga, ellenségeik lihegő mérge miatt ismét vándorbotot fogott a muzsafiak serege. Bujdostak Göncön, bujdostak Kassán, időközben feltündöklött a második kurucvilág s a katolikus fejedelem szavára újból a régi falak közé mehettek vissza diákok és tanáraik. Amde amikor Rákóczi is Lengyelországnak volt kénytelen fordítani a lova fejét, a főiskola gyűlölködő ellenségei megint a világba verték ki az ifjúságot. Rákóczi maga, rodostói magánya felé lehetett útban a török gályán, amikor mégis helyreállt a lelkek békéje s a kollégium diákjai végleg visszazsálingózhattak az ő kis Jeruzsálemükbe... Akkorára ősz emberekké váltak azok a diákok, akik zsenge ifjúságukban az első bujdosásra adták fejüket, de közösségben tartottak ki félszázadon át, az erősebbek gyámolítván a tehetetlen apróságokat... S félszázados hazátlanság után az ősi falak között megzendült végül az örök Isten dicsőségének éneke.

Patak és Pápa.

A pataki és pápai ősi főiskolák sokáig vándor iskolák voltak. Pápa nem messze vándorolt el, de a pataki vándorok egész Marosvásárhelyig elmentek, nem is szólva a gönci és kassai vándorlásokról. Az ellenséges idők, melyek őket vándorolni kényszerítették, elmúltak; most minednik főiskola békében él és virágzik. Nehéz idők vannak ugyan most is, de hisszük, hogy jóra változnak és a két jubiláns főiskola boldogan fogja elérni a következő évszázadokat.

Dr. RÉVÉSZ KALMÁN

a tiszáninneni ref. egyházkerület püspöke.

A diákság régi önkormányzata a pataki főiskolában.

Irta: PANKA KÁROLY

ország-gyűlési könyvtár igazgató

A sárospataki főiskola a hosszú évszázadok alatt nagy kultúrmissziót teljesített, sok kiváló férfit nevelt a hazának. Ezek között találjuk Geleji Katona Istvánt, Bónis Ferencet, Komáromi Csipkés Györgyöt, Gyöngyössi Istvánt, gr. Bethlen Miklóst, Csokonai Vitéz Mihályt, Bessenyei Györgyöt, Barczafalvi Szabó Dávidot, Kazinczy Ferencet, Szemere Bertalant, Pált és Miklóst, gr. Teleki Lászlót, Kossuth Lajost, Kazinczy Gábort, Fáy Andrást, Tompa Mihályt, Izsó Miklóst, Tóth Edét, Pósa Lajost stb. A sárospataki főiskola ma is hatalmas védbástyája a magyar kultúrának s világító tornya a hazafias és vallás-erkölcsi nevelésnek. De egyszersmind büszkesége nemcsak a magyar református egyháznak, hanem édes magyar hazánkban is, melynek feltámadását igaz lélekkel és nem buzgalommal szolgálja.

E század első tizedében nagy diákvilág volt még Patakon, ami lehet azonban érzéki csalódás is. Tudniillik magunk is neveletlen, tehát tapasztalatlan menduroknak számítván még, csodálkozó szemmel bámészkodtunk szét az akkori mozgalmas diákéletben s kicsinységünkben megnagyítva láttuk a nagyok dolgait.

Akkor magyar ruhás teológusok és joghallgatók bukkantak fel lépten-nyomon az ódon folyosókon és a zúgó fás iskolakertben. Hosszúszerű pipából pöfékelt a legtöbbje, mely pipát az alázatos mendurnak volt kötelessége meggyújtani. Mendurnak nevezvén a legkisebb diákokat, akiknek neve, ha ünnepi követségbe mentek a legátus úrral, szublegátusra változott át. Trilla volt az elsőéves teológus, míg a göde nevezetre az elsőéves jogász hallgatott. Merkurnak viszont a kóruselnök kulacsfordozó mendikánsát szölongatták.

Nagy élet zajlott akkortájt a különböző egyletekben s év elején, tehát szeptember havában tartották az ismerkedési estét, az úgynevezett introitusokat.

Legnagyobb jelentőségű a kórus-introitus volt, lévén maga a híres kórus közel a másfélszáz esztendő immár. Itt a tenor II. neve a szinte sértő cibere maradt mindmáig, míg a basszus I-et suszter-fachnak hívták. Iskolai ünnepélyek, vidéki meghívások, temetések alkalmával, ha megharsant a kórus, az egyszerűbb emberek halálos hittel hitték, hogy a kórus tagjai nyers

A pataki főiskola régi belső önkormányzata demokratikus szervezetű volt. A *deákok*-nak, — a felsőbb osztályú tanulókat nevezték akkor így, — ez az önkormányzati joga abból fejlődött ki, hogy az iskola jövedelmeit nem a tanárok, hanem az ifjúság kezelte, sőt ingatlant is maga a diákság vásárolt. Így többek között szőlőt is vettek a régi időben az iskola számára s a királyi megerősítést a tanuló ifjúság részére adták ki. A tanároknak az iskolai vagyon kezelésében csak annyi befolyásuk volt, hogy félvényként megvizsgálták a szenior (a diákság feje) által vezetett számadá-

ban ezidőtájt az iskola igazgatásának a hatalma már átszállt a tanári karra, addig a pataki iskolánál még jó ideig megmaradt az a diákok kezében.

Ilyen demokratikus önkormányzati szervezettel csak a református iskolákban találkozunk. A katolikus iskolák önkormányzatát abszolutisztikusnak mondhatjuk, mert az iskolát a kormányzó hatalom alapítja és igazgatja. Az evangélikus iskolákban sem tudott ez az önkormányzat teljes mértékben kifejlődni, mert első természetes előfeltétele a coetus csak szórványosan fordult elő.

Az ülő sor balról jobbra: Dr. Panka Károly országgyűlési könyvtárigazgató, elnök, Rácz Lajos Kúriai tanácselnök, Rácz Gábor altábornagy, Pálóczi Czinke István ref. püspök, Dr. Kérészy Zoltán egyetemi tanár, Dr. Pálóczi Horváth Zoltán ügyvéd, Dr. Forgón Lajos postaiszolgálati igazgató, Bodolay István igazgató.

sokat. Így történt azután, hogy az ifjúságot nemcsak a szellemi, hanem az anyagi ügyek is egy erős testülettel, *coetus*-sá tömörítették s így fejlődött ki az az erős önkormányzati szellem, amely lehetővé tette, hogy a főiskola a hazának és a református egyháznak lelkes előharcosokat nevelhetett.

A diákoknak ez az önkormányzati joga, amely az I. Rákóczy György által 1621-ben megerősített szabályzatokban maradt ránk, még a XVIII. század második felében is megvolt Patakon. Oka abban rejlett, hogy a főiskola coetusának még ebben az időben is nagy fekvőségei voltak. Míg más református iskolák-

A coetus tulajdonképpen társulást jelent, az iskolákban pedig a régi időben a felsőbb tanulóknak szervezett egyesülését értették alatta. Az ilyen iskolát azután nem ritkán „deáki societas”-nak, „közönséges társaság”-nak is nevezték. Előfordult ez, amint dr. Fináczy Ernő írja, mind a wittenbergi egyetemen, ahol a magyarországi protestáns tanulóknak már a XVI. században külön coetusuk volt, mind általában a protestáns iskolákban. A coetus Patakon is meg Debrecenben is a felső tanfolyamok hallgatóinak, a *studiosusok*-nak, vagy *deákok*-nak összességét jelentette. A studiosusok, vagyis a retorikai (VI.) osztályt végzett

bibiciját ittak előzetesen. Különben honnan vették volna azokat az érchangokat? Mert mialatt a második basszus szinte pincemélységből morgott fel, az első tenor tagjai úgy csattogtak, akár a fülemilék.

Amde a többi egylet sem aludt.

A Jogászok Egyletében valóságos törvényszéki tárgyalások tartottak, hogy az egyes tagok ilyenformán próbáljanak előkészülni az életre, mialatt a teológusok az ünnepi szónoklatokban képezték magukat. Volt irodalmi köre úgy az akadémistáknak, mint a főgimnáziumi tanulók nyolcadik és hetedik osztályának. (S megvannak e körök természetesen ma is.) Ugy az egyikben, mint a másikban szokás volt még akkor balladára is tűzni ki pályadíjat, egy-egy díj összege hat korona körül mozogván.

De ki tudná felsorolni valamennyi kört, egyletet és klubot?

Egy bizonyos: hogy a városban belül valóságos külön köztársaság a pataki diákok világa ma is. És a tanácstalan elsőosztályos konya, akit szülei szeptember elején egyedül hagytak vissza, hamarosan érezte, hogy nincs magárahagyatva, hanem ő is tagja a köztársaság összességének. Ez a tudat aztán sok önértéssel és az önállóság érzésével töltötte el valamennyiüket. Ennek az önállósági érzésnek pedig nagy hagyományai voltak.

Hisz az elsüllyedt századok folyamán kegyes jeltévők minden alapítványt nem az Alma Materre, hanem az ifjúság egészére hagyták reá. A diákság gazdálkodott voltaképpen s ő fizette a tanárait is.

Külön is meg kell emlékeznünk Patak történelmi levegőjéről, hisz itt minden kő tradíciót jelent. Áll még a kollégium legősibb része, az úgynevezett küldöttségi- vagy követségi-szállás, melynek másfélőles falai közé ha belép a messziről érkezett vándor, egyszerre mintha három századot bukott volna vissza az időben. Áll még a Fellegvár és a Rákóczi-vár három bástyatornyával, amelyekről mély bánattal tekintett körül utoljára a fejedelem, miután értékét veszítve a libertás-pénz, harcosai széthullottak, öneki pedig nem maradt egyéb választása, mint a Rákóczi-havasokon át megindulni Lengyelföldnek.

Néhány sort még azok emlékének, akik itt voltak diákok valamikor. Mert nemcsak a kollégium professzorai voltak híresek időről-időre, hanem a tanítványok rendjéből is sok nevezetes ember került elő.

Itt tanult például II. Rákóczi György, mint bentlakó diák, aki oly szerencsétlenségbe esett később, hogy ellenséges lovak patkói taposták össze a fenesi mezőn. Ide járt Bessenyei György, mielőtt Bécsbe indult volna el. Őröla föl van jegyezve, hogy két öccsével együtt

ifjak, *tógátusok*-ból (papi vagy tanítói pályára készülők, akik bokáig erő ruhát, tógát viseltek) és *publikusok*-ból (közpályára készülők) állottak. 1765/66-ban 400 studiosus tanult Patakon, akik közül 320 tógátus és 80 publikus volt. Ugyanakkor az alsó osztályokban a „*pueri discentes*“-ek (tanuló gyermekek) 870-en voltak. A coetus tagjai akiket az iskola polgárainak is neveztek, csak azok a studiosusok voltak, akik az iskola törvényeit aláírták (subscribáltak) és kézfogással kötelezték magukat ezeknek a törvényeknek a pontos megtartására. A coetus a pataki iskolában vagyoni ügyekben hatósági tényező volt. Élén a kebeléből választott főiskolai szénior állott, aki valóságos kezelője volt a coetus pénztárának és összes vagyonának. Gondoskodott a tanulók ételmezéséről s ő fizette ki a tanárok illetményeit is 1708-ig. Bevételeit később a *contrascriba* (ellenőr) ellenőrizte. Hatósága alatt állottak még a *curator famulorum* (inasdiákok gondozója), az *oconomus* (felügyelő), a *coqus* (szakács), a *cellista* (pincér), a *vigiles* (őrök), az *explorator-ok* előljárók, vizsgálók) és a *praebitor-ok* (kiszolgáltatók, sáfárok). Ilyenek voltak: a *vinii praebitor* (boráruló), *libi praebitor* (cipóosztó) és a *frumenti praebitor* (magtárnok).

A szénior volt tehát feje a diákok önkormányzatának s vezére a diákságnak. Kitűnik ez különösen az üldöztetések idején, mikor is ő tartotta össze a vándorló diáksereget. De egyszersmind őre volt a diákok jó erkölcsének is. Ő állította helyre a békességet mind a diákság körében, mind pedig a diákok és a polgárok között felmerült összeütközésekben. Szava döntő volt az iskola jótétemények (bentlakás, ételmezés) odaítélésénél is.

Hogy a szénior mennyire össze volt növe a diáksággal, bizonyítja ezt *Miklós Sámuel* szénior távozásakor 1759-ben keletkezett alábbi kedves búcsúztató dal is:

(akik hozzá hasonló vasgyúrók voltak), ha megéheztek, keveset, félvéka derelyét ettek meg hárman és együttóhelyben... Itt hallgatta a mestereket Kazinczy, mint „úrfi“-diák s keskeny és szelid fejével de hogy gondolt volna reá, hogy Kufsteinben fog ülni valamikor... Csokonai is megfordult erre a lötyögő csizmaszáraival s összesen egy évig bírta ki és mint érintettük, már itteni korában is galibát okozott Kossuth, akiről ma is hiszi a nép, hogy csillagfényénél is tudott levelet írni. Olyan esze volt!... Patakon költögette első virágregéit Tompa Mihály s már akkor is panaszkodott a szívére... Itt látogatta az iskolát Szemere Bertalan, a 49-iki miniszterelnök. Szegény nemesi gyermek lévén, téli hófúvások alkalmával, mivel nem tellett neki fűtésre, a városszéli kazlakba bújt meg, úgy próbált tanulni magánszorgalomból — angolul. Innen indult el reménytelen ripacs-útfára Tóth Ede s maga írta meg valahol, hogy mikor a sikongó télben a Pityergődombról vissza nézett volt amég egyszer a város felé, könnyei az arcára fagytak. S itt viaskodott az érettségi vizsgáival Zempléni Árpád. Le is tette, de nem egykönnyen.

Imént a Pityergődombot említettem.

Ez a szelidhajlatú emelkedés alig negyedóránnyira van a várostól délnek s eredeti az elnevezése. Azok az apró mendikánsok ugyanis, akiket szeptember elején

*Ne menj el gyermekem,
Miklós Sámuelem.
Ne cselekedd ezt velem.
Ne cselekedd ezt velem.*

*Itt hagysz-e anyádat?
Ki szoptaltam szádat!
Hiv nevelő anyádat?
Hiv nevelő anyádat?*

*Ne menj el, maraszllak.
Meg is házassítlak.
Mert úgy élek, ha látlak!
Mert úgy élek, ha látlak!*

A belső iskolai igazgatást első fokon a *sedes primaria*, vagyis a coetus kebeléből választott bizottság gyakorolta, amely a széniorból s rendszerint 10—12 tógátusból, a *primáriusokból* (tanulmányaik végén levő, jeles előmenetelű diákok) állott, akik a professzorok jelenlétében tanácskoztak és határoztak a főiskola dolgairól. Ugyanez ítélkezett első fokon a felmerült fegyelmi esetekben, másodfokon pedig a *sedes amplissima*, amely a tanárokból és a primáriusokból állott és ahol a szénior volt az ügy előadója. Ennek elnöke a rektor, jegyzője pedig a *contrascriba* volt. Mindkettő felett állt a gondnokok elnöklete alatt a zsinat (a mai megyegyűlés), később a pártfogósági gyűlés. A *sedes primaria* egyben a kollégiumot kifelé képviselő hatóság gyanánt is szerepelt, amint azt számos fennmaradt okmány is bizonyítja, amelyeknek záradékában a tanárok nevei mellett a szénior és a primáriusok aláírásával is találkozunk. A pataki coetus olyan nagy hatalom volt még a XVIII. század második felében is, hogy noha a tanárokat a *curatorium* (gondnokság) hívta meg, de csak a coetus meghallgatása után.

A coetusnak két pénztára volt. Az egyikbe a külföldi akadémiák látogatására rendelt jövedelmek foly-

Gömörből, Borsodból, Szabolcsból és Alsó-Zemplénből vittek be a szüleik, eddig a dombig kísérték el hazafelé induló apjukat, anyjukat. Itt aztán végleg magukra maradván a nagy idegenségben, olyn pityergésbe kezdtek, hogy még leggyűlölködőbb ellenségüknek is megesett volna rajtuk a szíve. Föltéve, hogy egyáltalán lettek volna ellenségei az ilyen maszatosan rivó, magukkal tehetetlen menduroknak.

PATAKI VÉNDIAK NÓTÁJA.*

*Bodrogsparlon van egy város, én is laktam benne,
Százszor volt ott a szívemnek kacagó jó kedve!
De sok álmod, sok örömet
Súgott ott az iskolakert bólingató fája —
Deresedő öreg fejjel,
Könnyre fakadt két szememmel,
Ma sem bírok a szívemmel, ha gondolok rája.
Valahol egy régi-régi kicsi utcán messze,
Diákdalos ifjúságom ott van eltemetve.
Hej! de egyszer elmegyek még,
Elmegyek még, csak azt az egy boldog órát várom,
Felhajtom a pohár borom,
Régi dalom eldalolom,
Megsiratom nótás, dalos elszállt ifjúságom.*

SZIGETHY FERENC

* Zenéjét szerezte: Murgács Kálmán.

tak be, a másikba pedig a coetus évi szükségleteire befolyt összegek vagy természetbeni ajándékok. A coetus rendes pénztárának legfőbb jövedelmeit alkották: 1. a tőkepénzek kamatai, 2. az ingatlanok jövedelmei, 3. a Mária Terézia idejében már eltiltott, de titokban tovább folytatott legációkból, szupplikációkból és szalutációkból (ünnepi, szünidei és névnapi gyűjtések) befolyó kegyes adományok és 4. pénzbüntetések, amelyek gyakoriak és sokfélék voltak. Ezekhez a jövedelmekhez járultak még a városok és egyházak segélyei, hacsak a kormány folyósításukat valami okból el nem tiltotta.

A pataki kollégiumnak az 1765/66-iki évben az iskolai épületeken kívül a következő vagyona volt: Erdőbényén egy kuria, 13 szőlő, kegyes alapítványok 14.051 forint értékben, kétes természetű tőkék 2.509 forint értékben és künnlevő követelések címén 5.673

forint 11 dénár.

A főiskola vagyonát kezelő szénioroknak a fizetése az 1798. évi számadási könyv szerint az ellátáson kívül 283 magyar forint és 20 rézpénz volt. Ugyanakkor Őri Fülöp Gábor felsőbb professzornak 130 frt. és 20 rézpénz, Szombathy János és Kövy Sándor professzoroknak egyenkint 452 frt. Beregszászy Pálnak 225 frt. 30 rp., a praeceptoroknak és praeseseeknek pedig 30—40 frt. volt a fizetésük. A szénioroknak ez a nagy fizetése azonban azzal a kötelezettséggel is járt, hogy ebből kellett neki külföldi akadémiára mennie tanulmányai folytatása végett, mit, ha nem tett volna meg, később köteles volt az 1836. évi törvény XXXVIII. cikke szerint évi tiszta jövedelmének egyharmadát az akadémiások pénztárába befizetni. Így mozdította elő a főiskola vezetősége azt, hogy a haza és az egyház szolgálatára kiváló munkásokat képezzen.

A diákszövetségek és különösen a Pataki Diákok Országos Szövetségének anyagi hivatásáról

Minden életnek s haladásnak szellemi, erkölcsi és anyagi előfeltételei vannak. A diákszövetségek is csak ezen előfeltételek megteremtése által szolgálhatják határozatosan a pártfogásuk alá vett iskolájuk ügyét. Hadd essen szó ezuttal csak a szövetségek anyagi hivatásáról, hiszen a másik két tekintetben nincs is semmi foglalkozás.

Sokan megállapították már, hogy a magyar faj egyéb értékes tulajdonságai mellett nem rendelkezik kellő gazdasági érzékkel s ez képezi éppen egyik fő okát annak, hogy nem tud lépést tartani más, anyagi érzékkel jobban megáldott fajok haladásával. Ennek a gazdasági érzéknek a hiánya jelentkezik a szövetségek életében is. Mindenik hathatósan ápolja a barátságot, összetartást, az iskolához való ragaszkodást; összefüggéseiken egyszerű szónoklatok hangzanak el, azonban a fellángolásokkal (szalmatűz!) semmi arányban nem áll az a segítség, amellyel a szorongatott helyzetben levő „alma mater” védelmére mennek. Átlagban 4—500 P. diáksegítség, amit produkálni tudnak. Ezzel bizony az alma matereken nincs segítve s ez a segítség nincs arányban azzal a költsékezéssel, amellyel jár a diákszövetségek működésének a fentartása. Egy pataki összefüggésalkalmával kiszámítottam, hogy az összesereglett vén diákok utazással, szállással, étkezéssel stb. elköltöttek legalább 10.000 P.-t, de az almamaternek alig jutott valami a hozsánukon kívül. Ezért állítom, hogy a diákszövetségek költsékezése nem áll arányban azzal a segítséssel, amit végeredményben az iskoláiknak nyújtanak. Nem száz pengőkre, hanem ezer pengőkre van szüksége anyagi gondokkal küzdő iskoláinknak. A segítség módjához is szó fér. A legtöbbször ugyanis jutalomra, ösztöndíjra juttatnak a szövetségek annyit, amennyit tudnak, de elfeledkeznek arról, hogy nemcsak szegény diákok vannak hanem szegény maga az iskola, amelynek fentartói ma majdnem mindenütt nemcsak a deficit rémével, hanem annak a legszomorúbb realitásával küzdenek. Az iskola fentartási alapok, amelyek a legtöbb iskolánál pénzben voltak, a korona devalvációja folytán megsemmisültek. Egyik-másik iskolának, így a pataki iskolának is megmaradtak legalább az ingatlanai s ezekben volt minden reménységünk, hogy ezek jövedelme biztosítja legalább az iskola vegetálását, ha komoly fejlődését

nem is. Most a föld is a devalváció útjára lépett s negyedrészt sem hozza annak a jövedelemnek, amit 4—5 év előtt. e lássuk egy pár példán részletesebben.

A sárospataki főiskola híres királyhegyi 12 holdas szőlője, amely a hagyomány szerint Lorántfy Zsuzsánától származik, pár évvel ezelőtt még átlag évi 5—6000 P. jövedelmet biztosított, ma pedig a borárak hanyatlása folytán elmondhatjuk, hogy a szőlő nem jövedelemforrás, hanem deficitforrás. Más. A P. Horváth Mária féle 1420 holdas birtokból az iskolafenntartási alapnak (ú. n. közpénzárnak) ma semmi jövedelme sincs, holott elég jól van búza-alapon haszonbérbe adva (másképp a bérlőtől sem lehet kívánni, mert hiszen a főterménye a búza). Ebből a birtokból ugyanis a főiskolának olyan végrendeleti kötelezettségeket, évjáradékokat kell kiszolgáltatni részben a pataki iskolától teljesen idegen célokra (nemzeti színház nyugdíjintézete, moldva-oláhsági ref. misszió, budapesti ref. teológia, családi ösztöndíj stb.), részben diákjóléti célokra, hogy a közpénztárnak semmi sem marad belőle. Pár év előtt még az alapítványi kötelezettségek teljesítése után évi 24.000 P. maradt a közpénztár javára. Tehát csak ennél a két tételnél (szőlő és P. Horváth-pusztá) 30.000 P. az évi jövedelem-csökkenés. De így van ez a többi birtokoknál is, akár házi kezelésben vannak, akár haszonbérbe vannak adva. Ennek az az eredménye, hogy a főiskola 1931/32. évi, egyébként már megnyírbált költségvetése 50.000 P. évi hiányt tüntet fel (N. B. Ez a hiány semmi okozati összefüggésben nincs a mostani építkezésekkel, mert ezek részint állami hozzájárulásból, részint egyházkerületi segélyezésből, részint gyűjtésben találták meg fedezetüket). Ha komoly segítség nem jön, akkor valószínű katasztrófa fenyegeti a pataki főiskolát, mert a tiszánimnemi ref. egyházkerület saját anyagi erőinek elégtelensége miatt nem tud az eddiginél nagyobb segítséget nyújtani s pár éven belül beáll annak a szükség, hogy beszüntessék a teológiát, mint ahogyan jövedelemhiány miatt beszüntették 1923-ban a jogakadémiát is. Ez egyet jelentene a pataki iskolának, mint főiskolának a megszűnésével s nem maradna itt más, mint egy élő gimnázium és a pataki főiskolának a kriptája. Ma is már a pataki iskola, mint főiskola csak tengeti létét s intézményeit fejleszteni nem bírja. Pl. a nagykönyvtár évi dotációja 700 P., holott legalább

évi 5—3000 P.-re volna szüksége, hogy a kor színvonalán fentartható legyen.

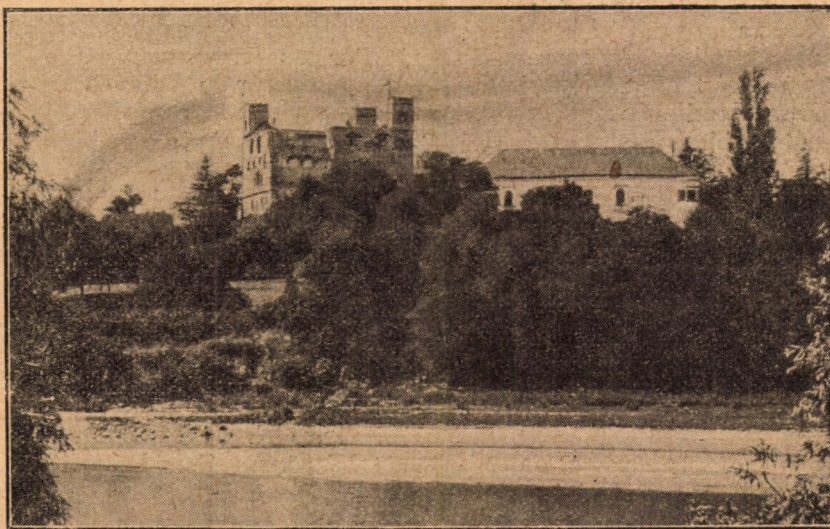
Mit tehet most már a P. D. O. Sz. a romlásnak a megakadályozására? Azt, hogy minden anyagi erejét komolyan a főiskola fenntartásának a szolgálatába állítja s kellő propagandával legalább évi 9—10.000 P.-t szolgáltat át a közpénztárnak. Ez a cél nem tartozik teljesen az álmok országába. A mai 300 helyett legalább 1000 tagja lehetne a szövetségnek, akik progresszív önmegadózatással átlagban 10 P. évi hozzájárulással évenként 10.000 P.-t tudnánk előteremteni. Ebből 1000 P. lenne diákjóléti célokra juttatható. Ez utóbbi tekintetben ugyanis nincs akkora hiány, mint

az iskolafenntartásnál, hiszen a ma meglevő alapokból (táptintézeti, ösztöndíjalapítványok s különösen a legáció intézménye) évente kb. 25.000 P. áll rendelkezésre a diákok segélyezésére, tehát olyan összeg, aminő talán a diákság létszámához viszonyítva egyetlen más iskolában sem.

Ha a P. D. O. Sz. komolyan átérzi a 400 éves főiskola hivatásának fontosságát, akkor ezt az átérzést határozott akarásnak és tettnek kell követnie, mert különben legközelebb nem ünneplésre, hanem temetésre gyűlhet össze a vén diákok serege.

Dr. Trócsányi József

akad. jogtanár, a P. D. O. Sz. pénztárnoka.

A Rákóczi-vár néven ismeretes, de eredetileg sokkal régibb vár és várkastély egy része, a Bodrog-folyó felől.

Kazinczy emlékezete

Írta: Zámbo Aurél.

Október hó 2-án, a sárospataki főiskola 400 éves ünnepélyével kapcsolatban rójja le kegyeletét az ország a magyar irodalom fáradhatatlan úttörője és lánglelkű apostola, Kazinczy Ferenc halálának 100 esztendő évfordulója alkalmából. Megilletődött arccal fordul a nemzet Széphalom felé, ahol a „borzasztóan szép” életet élt „szent öreg” tetemei pihennek. Vele kezdődött nálunk az irodalom, nélküle elképzelhetetlen annak felvirágzása. Fáradhatatlanul tanított, agitált, alkotott, hogy századok mulasztásait pótolja. Isteni tüze lángba borította mindazokat, akik közelébe jutottak. Írásaival elárasztotta az országot, egész könyvtárat tesz ki levelezése. Úgy érezte, hogy neki küldetése a nemzet őseréjét felfokozni a műveltség és izlés kifinomítása által. Összeszedett minden irodalmi értéket, amit a művelt nyugaton talált, hogy növelje a nemzet szellemi kincstárát. Az idegenből átültetett virágok bár nem mindig tenyésztek jól a magyar ugarban, de lényegileg igaza volt, mert irodalmi agitator-ságával felébresztette a nemzetet bénult álmából. Látva kulturánk elmaradottságát, szegénységét, tervszerű és nagyszabású tevékenységet fejt ki levelezése útján. Terjeszti eszméit, ösztökéli a nemzet kiválóbbjait, hogy segítsenek neki elhanyagolt nyelvünk kiművelésében. Irányítója, vezére lett a magyar irodalomnak késő öregségéig.

* *

Kazinczy élete.

Tekintélyes felvidéki családból származott. A bi-harmegyei Érsemlyénen született 1759. október 29-én. Atyja Kazinczy József művelt ember volt, négy nyelven írt és beszélt. Fiait gondos nevelésben részesítette. Ferenc fiának az irodalom iránti rajongását istápolta, úgy, hogy Kazinczy Ferenc már az alsóregmeci udvarházban magába szívtá a betűszeretetet. Kisdíák korában, anyja, az évvégi vizsgára kinyomatja első munkáját: „Magyarország geográfiáját, azaz földi állapotjának lerajzolását.” Majd ugyancsak anyja biztatására lefordította Bessenyeinek egyik németül írt elbeszélését és megküldte Bécsbe Bessenyeinek, aki megköszönve, meleg szavakkal buzdította a kis pataki diákot a további irodalmi munkásságra. A kollégium könyvtárában szorgalmasan búvárkodik és olvasgatja a magyar irodalom termékeit. A sárospataki kollégiumból elkerülve, Kassán, Eperjesen és Pesten jogot végez, majd hazamegy anyjához, Alsóregmecre. Fialat korában a kassai kerület tanfelügyelője lesz, ahol szívesen munkálkodik, de három évi hivataloskodás után állását kénytelen otthagyni és visszamegy Alsóregmecre és tisztán irodalmi tevékenységének él, de belekeveredik a Martinovics-féle összeesküvésbe. Nagy büne az volt, hogy elolvasta a forradalmi kátét s ezért a hétszemélyes tábla halálra és jószágvesztésre ítéli, amit a császár bizonytalan időre szóló börtönbünteté-

tésre enyhít. Életének legszebb éveit Buda, Spilberg, Kufstein, Munkács börtöneiben tölti. Szenvedéseit részletesen leírja az Akadémia könyvtárában ma is kiadatlanul heverő „Fogságom naplója” című művében.

Az érzékeny lelkű író megörögte a börtön hét évig tartó szenvedése. Kiszabadulva onnan, három év múlva megnősült. Elvette volt főnökének, gróf Török Lajosnak leányát, Zsófiát és visszavonult a zemplénmegyei Bámjacsára, amelyet Széphalomnak nevezett el és ott gazdálkodott boldog családi körben. Anyagi gondjai, családi pereskedései és a hét gyermekének nevelésével járó gondok nem gátolták meg abban, hogy a magyar irodalom művelésén dolgozzon.

Életének vége felé nagyobb utazást tett az országban. Az 1831. évi nagy kolera pusztításai és annak nyomában keletkezett felfordult állapotok nyomasztólag hatottak rá. Augusztus 5-én ért haza Széphalomra és már 23-án maga is áldozatul esik a „gyilkos rémnek”. Ott alussza örök álmát Széphalom suttogó lombú fái alatt.

Házának helyére építette a M. Tud. Akadémia ionizációs mauzoleumát. Annak egy szobából álló kis muzeumában vannak a rá vonatkozó levelek és tárgyak összegyűjtve.

Egy régi Kazinczy-ünnepély.

Születésének századik évfordulója alkalmából 1859-ben rendezett széphalmi ünnepélyen ott volt még a szent öreg leányai közül Eugénia és Ifigénia, fiai közül Antonin és Bálint s ott volt harmadik leányai is: Natália. Emil fia azért hiányzott, mert mint huszártiszt Olaszországban harcolt éppen, Lajos fiát pedig, az 1849-es honvédtábornokot, köztudomás szerint Haynau lövette föbe az aradi vár sáncában... Azon az ünnepélyen állt még udvarháza, de már pusztulásnak szánva. Dacára az akkori nehéz közlekedési viszonyoknak, teméntelen sokan jelentek meg nemcsak Zemplénből és Abaujából, hanem a távolabbi Sárosból is. A leányok pártasan, az asszonyok főként és diszmagyarban, a férfiak ugyancsak magyar ruhában pompáztak, mindenkinek keblét nemzeti színű kokárda díszítette s mindenki piros-fehér-zöld zászlócskát tartott a kezében. Szemere Miklósnak erre az alkalomra írt ünnepi költeményét Matolay Etele, Zemplén vármegye későbbi híres alispánja adta elő. A nagy Kazinczy unokái közül már csak ketten vannak életben: Kazinczy Gábor nyugalmazott kuriai bíró Debrecenben és Hrabovszky Géza nyug. pénzügyi titkár Egerben.

Kazinczy Ferenc egyetlen tréfája.

Kazinczy egyetlen tréfáját Darnay Kálmán jegyezte fel nagyapja közlése után, akinek Kisfaludy Sándor beszélt el a baglashegyi szüreten 1821-ben.

Kassai hivatalnokoskodása alatt történt, hogy Kratochvil Jeromos, a kassai dsidásezred őbesteri hírtelenül itthagya a földi élet gyönyörűségeit és özvegy sorban hagyta hitvesét, Klára asszonyt.

Nem a cseh származású „őbester” elhalálózása váltott ki ijedelmet Kassa táblabíró kisasszonyaiból, hanem, hogy a szabadjára került özvegy legénybolondításban társává szegődik a híres Borbála nagyszasszonynak, kinek szintén asszonyvirágában lazult meg a főkötője.

Ki is itatta az asszonyi telhetetlenség keserű pohárát Borbála nagyszasszony Klárával. Az első asszonyi ozsonmán lerántva csapodárságáért. De Klárának is meg volt olajozva a nyelve. Csipőre tett kezekkel visszafelelgetve, odavágta neki nagyhetykén: Te se vagy külön asszony nálamnál! Lett is ebből félmelegyére szóló kavarodás, melynek csattanója a vármegye ház tárgyalási termében zajlott le. Az asszonyi perpatvarkodásban Puky főbíró uram, sógorhuga ügyében nem bíraskodhatván, Kazinczy Ferenc aljegyzőre bízta az ítélkezést. Törje ő a fejét az asszonyi igazság kibogozásán. A komolykodó aljegyző nem is jött zavarba. A kibékítés sikertelensége után felmentette Klára asszonyt a következő indokkal:

„Nem lehet sértő szándéka olyan asszonynak, ki társnőjét önmagához hasonlítja; mert önhibáját mindenki szépnak látja!”

Borbála nagyszasszony lesújtó pillantást vetve az ítélethirdető aljegyzőre, dülva-fúlva távozott. Annál edesebb mosoly piroslott le Klára asszony ajkáról, — amikor egyedül maradván — rávetette mindentigéző hálapillantását Kazinczyra. A szája is csókra csucsozott, amikor odanyújtotta — a költő aljegyzőnek — bársonyos kezét. Kazinczyba belemarkolt fiatalságának izgalmát, amikor a hozzásimuló szép asszony, köszönetének toldalékául szíve szerelmét is felajánlotta. A fülön pirult aljegyző egész testében megremegett! De a másik pillanatban — fellángolását lenyűgözve — hivatalos ábrázatot öltött s megszólalt: „Szívesen fogadom a köszönő szót bírói honoráriumként! De a hivatalbéli mellékjövedelem „ősi jussa” a jurátusokat illeti.”

Igy háritotta el magát — Radvánszky Terézbe szerelmes — Kazinczy Ferenc, az ellenálhatatlan Klára asszony felkinálkozását.

Három közérdekű indítvány a P. S. O. Szövetsége előtt

Írta: SASSI NAGY LAJOS

ny. budapesti igazgató, presbiter, a Bpesti Áll. Felsőker. Végzetek Szövetségének elnöke.

Abból a ritka alkalomból, hogy a sárospataki főiskola fennállásának négyszázadik örömmünepét üli meg, legyen szabad, mint volt pataki; diáknak, közérdekű indítvány alakjában az alábbiakat elmondanom:

Az illetékes urak hívják össze a főiskola és a tanítóképző volt növendégeit, fenntartóit, barátait, a hazai protestánsok, sőt a többi felekezetek vezetőit is a

főiskola négyszázados jubileumára s az ünnepély lezajlása után, a *fehér asztalnál* tegyék emlékeztetéssé, gyakorlativá a főiskola 400 éves évfordulóját azzal, hogy a szétszórta pataki diákság ezrei, mint magvetők, indítsák meg széjjel az országban 13 évi hallgatás után a *magyar megújulás lelki folyamatát* az egész magyar nemzet hasznára. Nyerjék meg volt tanítványaikat a *magyar újjászületés* nagyszerű gondolatá-

nak, továbbá a hatszáz milliós velünk vérrokonságban lévő *turáni népek szövetsége* jövőbiztosító ideájának.

A trianoni magyar száz baját e szűk helyen nem részletezhetjük. A helyzetet tehát csak így körvonalazzuk: Minden haladásunk ellenére ellenségeinktől halálraítélt, a saját bűneink folytán pedig öngyilkos-jelölt nemzetté süllyedtünk. A lassú nemzetromlás veszedelme fenyeget bennünket, ami rosszabb a forradalomnál, mert alattomban pusztít, mint a tüdővész.

Ebből a lelki romlásból mindenáron ki kell vergődnünk. A száz bajban fuldokló nemzet számára főképp három pataki diák példája szolgáltat útmutatóul: Bessenyei György, Tompa Mihály, Zempléni Árpád.

Bessenyei György (1747—1811) *példájára indítsák meg a volt pataki diákok a teljes magyarság testi, lelki újjászületésének országos mozgalmát*, amiképen a 18. században Bessenyei, a neves testőr-író irodalmi reformátorságával nagyszerű nemzetébresztő munkát végzett. Mikor magyarságunk már-már áldozatul esett Bécs csöndes beolvasztó politikájának, akkor lép fel Bessenyei György, aki lelkes apostolkodással a halálos aléltásgból magyar nemzeti *újjászületést* varázsol elő.

Amit a 18. században Bessenyei véghez vitt, azt ma gazdasági, társadalmi, valláserkölesi alapon bátran megvalósíthatja az a sok ezer pap, tanító, jegyző, bíró, ügyvéd, orvos, tanár, mérnök, tisztviselő, gazda, iparos, kereskedő, munkás, akik mint volt pataki diákok, egykor szintén a pataki főiskola emelőin nőttek fel, akikben a főiskola mindenkor derék tanárainak példájára a vallás, a hit, az erkölcs, a haza, a becsület, a nemzet, faji öntudat magasztos magyar erényei megfogamzottak. Ezek a derék pataki diákok ma is áldásos munkát végeznek őrhelyeiken.

* Ezt a fontos három indítványt Kuzinczy Gábor ny. kuriai bíró, a Pataki Diákok Orsz. Egyesületének nagynevű elnöke, tárgyaltatni fogja a szövetséggel és fiókjával.

Bessenyeinél még nagyobb hatást ért el Tompa Mihály, a költő-pap (1817—1868). A sötét abszolutizmus uralma idején született meg Tompa lelkében az allegória fölséges formája, mely az elnyomott igazságok kifejezésére mindenkor alkalmasnak bizonyult. Tompa e gyászos korban kéziratot allegóriákkal vigasztalt, hogy ébren tartsa a nemzetnek a jó győzelmébe vetett hitét. (A gólyához, A madár fiahoz, Gályarab, Pusztán stb.)

Ma nincs abszolutizmus, nem kell az allegória-

költői formájához folyamodnunk. De ellenségeink titkos aknamunkája folytán szükséges, hogy Tompa példájára trianoni gyászunkban levelek útján hólabdaszerűen terjesszük a mi *hallhatatlan, örök eszménket és pártfogónkat*, hogy a kishitűek, csüggedők ezreit kiemeljük a lemondás halálos veszedelméből s megnyerjük az alkotó tettek számára. Ezt az emberfölött álló örök ideát azonban csak körülírva terjesztjük, hogy ellenségeink el ne gáncsolják, mi magunk pedig el ne koptassuk a gyakori használata folytán. (Ez a mi hallhatatlan eszménk az Ezer év című költeményben és e cikkben is megtalálható.)

Végül Zempléni Árpádnak (1865—1919), a híres Turáni dalok költőjének példájára új célt kell kitűznünk a csüggedő magyar számára, hogy mindenkit fokozott tetteire buzdítsunk. Ez az új cél a velünk vérrokonságban lévő hatalmas *turáni népek szövetségének* fenséges ideája, amelyet e sorok írója harminc év óta propagál s amely eszme immár két világrészben hódít. A turáni szövetség megvalósítása sürgős világügy, különben a nyílt bolsevizmus világzűllesztő forradalommal, a csöndes lelki romlás mindent elnyelő árvízzé dagad. — Amiképen a romlott római birodalmat a turáni hun népvándorlás szülte újjá az egész világ javára — a mai világromlást is csak a turáni szövetség egészséges új világnézete orvosolhatja meg.

A sárospataki ősi főiskolának az a különös érdeme, hogy válságos időkben mindig megtalálta a helyes kivezető utat és nemzetmentő eszmét. Most is ezt kell tennie. A magyar megújulásra, a turáni népek szövetségének megvalósítására, végül a halhatatlan magyar eszme elterjesztésére kitűnő alkalom a pataki nagy összeseregülés, ahol a fehér asztaloknál összedobbanl magyar szívekben meg fog születni a *magyar megújulás*, a *turáni szövetség* és a mindenkor Mohácson, Trianonon és poklokon diadalmaskodó halhatatlan *őserő*, amelynek rádiumos kisugárzását a világ minden magyarja megérzi, ha az ősi anyaföld veszélyben van.

Bármilyen lélekemelő lesz is a 400 éves jubileum — az ünnepi ragyogás elenyészik, a pataki diákemlékek továtűnnek, de a nagy összeseregülés magyar lelki újjászületést, turáni tömörülést elhatározó nagy kérdései, a szent felbuzdulások tettekkel megpecsételt bizonyítékai megmaradnak, hogy újabb 400 esztendőre segítsenek biztosítani a főiskola fennállását és a magyar jövőndőt.

KÉT SZOBOR.

Sejtelmes titkú éjszakán
Két angyal halkán földreszállt.
Hószárnyú s arcú volt az egyik,
Istentől küldött mindenik.

Az egyik hangos trombitát
Tart a kezében s bibliát,
Amelynek lapján intő szótat:
Ez áll: féljétek az Urat!

A másik, amint földre ért,
Leléve fényes köntösét
S kinyitván kaptos bibliáját,
Igy szól: áldjátok az Urat!

És most mindkettő úgy virraszt,
Hogy enyhíthessen száz panaszt,
S őrizze sok-sok évsoron át
E négyszázéves iskolát. GULYÁS JÓZSEF.

Sárospatak látképe a Bodrog folyó felől nézve.

Hires pataki diákok

Most október hó 1-én mikor Abauiban, Gömörben, Hevesben, Szabolcsban és Zemplénben megkondulnak egy fél-órára az összes ref. templomok harangjai, hogy hirdessék az egyházkerület nagyhirű iskolájának, a pataki kollegiumnak négyszáz éves örömnépét, — nem feledkezhetünk meg azokról, akiket az ősi iskola nevelő hatása híres-neves emberekké tett és akik a közéletben kivívott munkálkodásukkal, pozíciójukkal hírt, dicsőséget szereztek az Alma Materüknek.

Ritka főiskola dicsekedhet annyi jeles emberrel, mint a pataki. Ugy a tanítványok, mint a tanárok serege sorakozik az országos, sokszor világhírré jutott magyar kiválóságok közé. Ott tanárkodott *Comenius* Amos János, id. *Csécsey* János, *Simándy* István, aki először végzett magyarországon fizikai kísérleteket, *Köny* Sándor a jogtudós, *Rozgonyi* János, Kant ellenfele, *Szombathy* János, *Vályi Nagy* Ferenc Homeros első fordítója, *Kéký* József az Európaszerte ismert latin költő, *Erdélyi* János és még sokan. Innen került ki *Geley* *Katona* István, II. *Rákóczi* György, III. *Rákóczi* Zsigmond, *Bánfy* Dénes, *Gyöngyösi* István, *Csokonai Viléz* Mihály, *Bessenyei* György, *Fáy* András, *Tóth* Ede, *Szemere*

Bertalan, *Szemere* Pál, gr. *Teleki* László, *Tompa* Mihály, *Izsó* Miklós, *Pósa* Lajos, *Gárdonyi* Géza, *Kossuth* Lajos, *Kazinczy* Ferenc, *Kazinczy* Lajos, *Fogarassi* János, *Emödy* Dániel a Tiszák nevelője stb.

A jelenleg élő volt pataki diákok között is annyi a közéleti kiválóság, hogy egy kis cikk keretében csak legfeljebb néhány ismertebb név felsorolására szorítkozhatunk.

Pataki diákok voltak: *Dókus* Ernő, *Mezősy* Béla volt miniszter, *Szádeczky* K. Lajos egy. tanár, *Kérészy* Zoltán egy. tanár, *Harsányi* Zsolt, *Lőrinczy* György, *Komáromi* János írók, *Anghy* Csaba egy. tanár, *Rácz* Lajos kur. tanácselnök, *Rácz* Gábor altábornagy, dr. *Finkey* Ferenc kur. tanácselnök, *Antalfy* László ezredes-lelkész, *Pallay* Sándor korm. főtanácsos, *Zsoldos* Benő, *Szabó* Zsigmond, *Gadl* Endre és *Bessenyei* Zenó képviselők, *Kazinczy* Gábor ny. kúriai bíró a pataki diákszövetség elnöke, *Harsányi* Gusztáv kur. bíró, *Panka* Károly az orsz. gyűl. könyvtár igazgatója, dr. *Németh* József min. tanácsos, *Emödy* László, *Mitrovics* Gyula, *Buza* László egyetemi tanárok és még Isten tudja hányan, akiknek közéleti munkássága mind egy-egy levél a főiskola babérkoszorújában. (Z. A.)

H I R E K

EMLEKBÉLYEGEK A PATAKI KOLLEGIUM 400 ÉVES JUBILEUMA ALKALMÁBÓL. A pataki diákok szövetségének budapesti egyesülete a kollégiumi ünnepségek alkalmából hét féle színben emlékbélyegeket készített és hoz forgalomba az ünnepélyen. A belőle befolyó jövedelmet a főiskolának juttatják. A szép és izléses bélyegsorozat Budapesten a Grill féle könyvkereskedésben is kapható.

A PÉCSI CISZTERCI ÖREGDIAKOK budapesti csoportja értesíti tagjait, hogy a nyári szünet utáni első összejövetelét október hó 15-én tartja a Krisztina-téri Zöldfa vendéglőben este 8 órakor.

A SZARVASI ÖREGDIAKOK SZÖVETSEGE szeptember hó 12-én tartotta szezonnyitó összejövetelét, a Magyar Világ különtermében. Elhatározták, hogy ez évben is éppen úgy, mint a múltban több művészi nivón álló műsoros estét rendeznek és ápolják azt a szellemet, amely eddig is erőssége volt a szövetségnek.

A VESZPRÉMI PIARISTA DIAKSZÖVETSEG október hó 11-én délelőtt 11 órakor tartja évi közgyűlését a gimnázium dísztermében. Előzőleg szombat este 8 órakor tagösszejövetel lesz a diákmenzán.

A BUDAPESTI AG. EV. GIMNÁZIUMBAN szeptember hó 30-án d. u. 6 órakor a volt növendékek egyesülete Rácz János halálának első évfordulója alkalmából Emlékünnepet rendezett. Az emlékbeszédet vitéz dr. Mátyásfalvy Glatz Erich ügyvéd, a Volt Növendé-

kek Egyesületének alelnöke mondta. Dr. Rempert Elek tanár pedig Rácz László emléke című költeményét adta elő. Az iskola lépcsőházában elhelyezett emléktáblát Lux Elek szobrászművész készítette. Rácz László az egyesület ügyvezető alelnöke volt s mint ilyen 4 éven át vezette azt. Működése alatt az egyesület tagjainak száma háromszorosára emelkedett és az egyesület életre kelt. Volt tanítványai, tisztelői és a Volt Növendékek Egyesülete gyűjtést indítottak emlékének megőrkítése céljából létesítendő ösztöndíjra és a gyűjtés eddig is 5000 pengőnél többet eredményezett.

A PATAKI DIAKOK ORSZÁGOS SZÖVETSEGENEK BPESTI CSOPORTJA szept. hó 26-án este, a pataki főiskola 400 éves fennállásának emlékére, nagyon jól sikerült összejövetelt tartott a gyógyszerészek Aggteleki uccai egyesületének helyiségeiben. A tagok közül mintegy 60-an vettek részt családtagjaikkal együtt. Panka Károly orsz. gyűl. könyvtárigazgató, a budapesti egyesület elnöke üdvözölte a megjelenteket és ismertette a pataki főiskola történetét. Pálóczi Horváth Zoltán a régi pataki diákeletről olvasott fel, Trocsányi Zoltán pedig felolvasta Harsányi Zsolt „Egy forradás története” című humoros diákkori elbeszélését. Kazinczy Gábor ny. kúriai bíró, az országos szövetség elnökének felszólalása után Finkey Ferenc kúriai tanácselnök indítványozta, hogy ezután minden évben egy pataki napot tartson az egyesület a főiskola javára, amit nagy tetszéssel fogadtak.

A jól sikerült és a késő éjszakába belenyúló összejövetelen igen szép

számmal jelentek meg a hölgyek is. Ott voltak: dr. Mokesay Zoltánné és Mokesay Julia, dr. Forgón Lajosné, Jahlsoviczky Józsefné, dr. Philipp Ernőné, dr. Nagy Béláné, Rásonyiné Vannay Erzsébet, Meskó Sándorné, dr. Moskovitzné, Moskovitz Kata, László Lenke, Rácz Ilona, dr. Tóth Pálné, Katona Endrené stb.

— **A Pataki Diákok Amerikai Szövetsége** a kollégium 400 éves évfordulója alkalmából 1000 pengős adományt tett, Borsos István elnök pedig 100 kötet könyvet adományozott mintegy 400 dollár értékben. Az Almamater iránti szeretet és hála iránti példája a hazától elszakadt volt pataki diákok ezen cselekedete.

Szerkesztői üzenetek

— *G. F. Sárospatak*, Dalkultusz a Pataki iskolában című közleményt nem tudtuk bele szorítani már. Az ünnepély lefolyásáról szóló jövő számunkban hozzuk.

— *Érdeklődőnek*, *Balatonfüred*. A kért pápai jubiláris számot elküldtük. Örülünk, hogy tetszik. Amint látja mindent elkövetünk, hogy hivatásunknak minél jobban megfeleljünk még áldozatok árán is.

— *M. Márton*, *Budapest*. Ebben a számunkban sem hozhattuk. Elnézést kérünk.

Kiadásért felelős: Zámbo Aurél.

Főmunkatársak:

Török Jenő Endre

Kondor László

Nyomatott:

Fráter és Társa könyvnyomdája,

Uj Színház

— VI., Révay utca 18. szám —

Orbók-Békeffy

A néma ember c. hazafias drámája

és

John Bradley

*Az államügyész c. szenzációs bűnügyi kalandja
tölti be a műsort.*

Vén diákok találkozóhelye

Spolarich-étterem

IV., Ferenciek-tere 7

Mész, cement, gipsz, mindennemű építési anyag
és tűzifa, szén, kokszt legelőnyösebben

WITTMANN ERNŐ tüzelő- és építőanyag telepe

BUDAPEST, VI., HUNGÁRIA-KÖRUT 78. SZÁM

Telefon: Automata 917—26

KORONA

NAGYSZÁLLODA, ÉTTEREM ÉS KÁVÉHÁZ

MISKÓLC

NEMZETI HITELINTÉZET

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-UT 25

*Foglalkozik mindenféle bankügyletekkel
előnyös feltételek mellett*

Házát, birtokot?

eladni vagy venni óhajt ■

Keresse fel saját érdekében az OFB. által engedélyezett

Török Ingatlanforg. Irodát

Budapest, V., Vadász-utca 6. ll.

Telefon : 22-7-74

1730

1932

11749

